

Du bär mig
Jag bär dig
Omöjligt
likväl fortsätter vi framåt

Ingen vet vart
ändå tvekar vi inte
Vägen vet
under våra fötter formas stigen
som för oss till gröna ängar

Tills tiden är förbi
vi skiljs

Ingen kan se
inte ens ana
vägen vi vandrat
utom jag
utom du

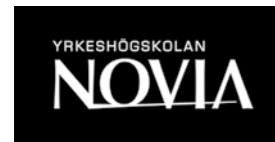
Under våra fötter formas stigen

Carina Ahlskog

Examensarbete för bildkonstnär, YH-examen
Utbildningen för bildkonst
Yrkeshögskolan Novia
Jakobstad 2015

Degree Thesis for Fine Art, Bachelor of Fine Art
Degree Programme in Fine Art
Novia University of Applied Sciences
Jakobstad 2015, Finland

Handledare/Supervisors:
Albert Braun, Göran Torrkulla
Bedömare/Examinators:
Jaana Erkkilä, Juha-Heikki Tihinen

Under our feet the path is formed

What kind of world are we in the process of creating? A world which is becoming more and more impersonal, where close contact to humans or nature no longer seems necessary. We can choose to close our eyes and take what we want. Exploit and extract. Or, can we?

I have immersed myself in the concept of the encounter. I have looked for the presence and the interaction that can be found there. The German philosopher Martin Buber's thoughts about the encounter constitute the basis for my search.

My artistic process starts from a meeting I had with an old woman in Stockholm. An experience that has inspired me to further unravel the thread that I think exists between the arts and the meeting. In this work, I have met a musician, my teenage daughter and a muddy field. Based on these meetings, I have made an installation. As such, it is part of a larger whole, which has changed me, influenced me and helped me to come to understand in which direction I want to continue my artistry: I see a network emerging.

Under våra fötter formas stigen

Vad är det för värld som vi håller på och skapa? En värld som blir mer och mer opersonlig, där varken närkontakt till människa eller till natur längre verkar behövas. Vi kan välja att blunda och ta det vi vill ha. Utnyttja och utvinna. Eller kan vi?

Jag har fördjupat mig i mötet. Jag har sökt efter den närvaro och den växelverkan som finns där. Den tyske filosofen Martin Bubers tankar om mötet ligger som grund för mitt sökande.

Min konstnärliga process utgår från ett möte som jag hade med en gammal kvinna i Stockholm. En upplevelse som har inspirerat mig till att nysta vidare i den tråd som jag tror finns mellan konsten och mötet. I detta arbete har jag mött en musiker, min tonårsdotter och en leråker. Utgående från dessa möten har jag byggt en installation. Som sådan är den en del av en större helhet, som har förändrat mig, påverkat mig och hjälpt mig att komma till insikt om i vilken riktning jag vill fortsätta mitt konstnärskap: Jag ser ett nätverk växa fram.

Innehållsförteckning

Bakgrund	13
Några möten	16
Den gamla kvinnan och jag	17
Lerå kern och jag	18
Kammarmusikern och jag	26
Min tonårsdotter och jag	28
Nätverket	34
Insikten	37
Källförteckning	38

*Med slutna ögon
anar jag samtalet
Det ordlösa
mellan dig och mig*

*Du bär mig
jag bär dig
Omöjligt
likväl fortsätter vi framåt*

*Ingen vet vart
ändå tvekar vi inte
Vägen vet*

*Under våra fötter
formas stigen
som för oss
till gröna ängar*

*Tills tiden är förbi
Vi skiljs*

*Ingen kan se
inte ens ana
vägen vi vandrat
utom jag
utom du*

*Ofattbart
ändå så självklart
att det minsta spädbarn
kan det förstå*

*Kanske möts vi igen
skapar en väg
Aldrig den samma
alltid en ny*

Bakgrund

Vad är det för värld som vi håller på och skapa? En värld som blir mer och mer opersonlig, där varken närkontakt till människa eller till natur egentligen längre behövs. Vi kan sköta det mesta på distans. Vi kan shoppa utan att behöva fundera på varifrån eller under vilka förhållanden produkterna producerats. Vi kan välja att blunda och ta det vi vill ha. Utnyttja och utvinna. Eller kan vi? Sågar vi inte av den gren som vi sitter på? För om jag skapas i mötet med ett du, vem blir jag om du inte finns?

En bild från en workshop i Skottland 2013

Jag springer. Fortare och fortare, ändå räcker tiden inte till. Det är svårt att mötas, jag springer så fort. Snabba meddelanden på facebook, ett antal gillanden och där var det mötet avklarat. Stressar, är viktig, har inte tid, inte just nu men kanske senare. Alla är dock väl införstådda i att senare aldrig kommer att komma. Jag springer och springer, ensammare och ensammare. Och tonårstjejens arm får ännu ett skärsår. Vems är ansvaret? Någon annans? Samhällets? Eller är jag samhället? Jag blundar. Syns du inte, finns du inte. Händerna för öronen. Hörs du inte, finns du inte.

Vad är egentligen ett möte? Jag har försökt ta reda på vad som sker i mötet. Jag har sökt efter den närvaro och den växelverkan som finns där. Den tyske filosofen Martin Buber beskriver i sin bok

Jag och Du mötet som ett du och ett jag. Där jag inte skulle finnas om inte ett du fanns. Buber skiljer jag-du relationen från jag-det relationen. Jag-du innebär allt levande, det vill säga människa, natur, djur medan jag-det står för vår relation till tingen. Ett mötet kan enbart ske där båda parterna är jämställda, det är med andra ord endast i en jag-du relation som detta är möjligt. Kan man då till exempel möta ett träd? Enligt Buber, ja. Det verbala mötet existerar förstås inte men det är möjligt att få uppleva en ömsesidighet med trädet. Jag kan bli innesluten i relationen till det om jag vågar släppa taget om det jag tror mig veta om dess existens.

Jag vill inte blunda. Jag vill bli medveten om min omgivning, medmänniskorna och miljön. Jag tror att det är i den medvetenheten som vi kan få en mänskligare värld. Buber skriver i essän *Distans och relation* att mänskligheten och sann mänsklighet blir till i äkta möten. Han påpekar dock att det är omöjligt att konstant leva i en jag-du relation men att det är möjligt att hitta vägar som går mellan jag-det till jag-du. Konsten är ett sätt.

För några år sedan hade jag ett speciellt möte med en gammal kvinna på ett äldreboende i Stockholm. Det var ett möte som skedde inom konstens ramar. Upplevelsen fick mig att inse att konsten har en speciell förmåga att hitta vägar där det inte finns några och att vi där på de vägarna kan mötas oberoende av ålder, kön, popularitet, ekonomisk ställning, fysisk hälsa etc. Jag förstod att konst kan skapa meningsfullhet på ett djupare plan utöver att enbart tillfredsställa konstnärens eget intresse och välmående. Mötet med den gamla kvinnan rörde vid mitt hjärta och förändrade mig. Det har inspirerat mig till att nysta vidare i den tråd som jag

tror finns mellan konsten och mötet. Mitt sökande har under årens lopp lett mig bl.a. till Skottland. Våren 2013 deltog jag i workshopen, body/mind/landscape, under ledning av koreografen Frank van de Ven. En workshop där vi jobbade med att bli fullständigt närvarande i oss själva och i den omgivning vi hade runt omkring oss, landskapet och människorna. Workshopen har betytt väldigt mycket för mig.

Detta arbete är egentligen min personliga kamp med att överlåta mig själv i ett möte. Jag vill gå in i den närvaro som finns där och låta växelverkan mellan dig och mig ta över den skapande processen. Jag vill bli närvarande i stunden. Målet är att jag formar/formas tillsammans med ett du. Enligt Buber handlar mötet om två självständiga parter, där målet inte är att parterna skall upphöra som individer och bli ett, utan poängen är att förbli den man är i mötet. Jag vill på det här sättet försöka gräva lite djupare i mötet, skapa förståelse, samförstånd och kanske på så sätt få en mänskligare värld. I alla fall i min lilla värld.

Jag vill gripa det ogripbara. Jag vill se det osynliga. Jag vill veta vad som finns i spänningsfältet mellan dig och mig. Jag vill mötas.

Några möten

Jag strävar efter en helhetssyn. Jag har därför utgått från flera olika möten, i olika sammanhang. Möten som inträffar i vardagen är spontana, de kan man inte besluta att göra utan de bara sker. De möten som jag beskriver i detta arbete är sådana som jag har tagit initiativ till. Mötena har skett inom de områden som ligger mig varmt om hjärtat, med andra ord rörelsen/kroppen, familjen, naturen och det sociala engagemanget. De har även skett i en verbal tystnad. Jag har velat låta andra sinnen arbeta i stället för att hjärnan skall förstå allting. Det är lätt att prata och att fascineras över de egna åsikterna och formuleringarna, men vad händer i mötet om vi inte pratar? Pinsamt eller berikande?

Den konstnärliga processen har sin utgångspunkt i mötet med den gamla kvinnan i Stockholm. Utgående från den upplevelsen har jag sökt mig vidare till nya möten som skett i en konstkontext. Jag har mött en musiker, min tonårsdotter, en leråker och funktionshindrade på Kårkulla. Jag kommer dock inte att behandla mina möten med de funktionshindrade i detta arbete. Mina konstmöten med dem har till stor del handlat om att skapa ett förtroende och jag vill därför inte använda mig av dem till mitt eget projekt. Indirekt har dessa möten ändå varit av stor betydelse för mitt arbete. De har många gånger gjort att jag har hittat nya infallsvinklar och kunnat komma vidare i den egna processen.

Den gamla kvinnan och jag

Det är sommaren 2012 och jag befinner mig på Berga, ett äldreboende i Stockholm. Jag är skakad eller kanske rättare sagt berörd. Jag har mött en gammal kvinna. Mötet inträffade i samband med att en av mina dansfilmer visades för de boende. Konstnären som jobbade på Berga ville absolut visa filmen för dem. Jag var dock mera tveksam. Jag skämdes nästan för att visa den. Filmen var egentligen en del av en installation som berör förändringarna i vårt samhälle under de senaste sjuttio åren. Jag hade intervjuat ett antal 80–90 åringar och utgående från det hade jag byggt upp en installation.

Pinsamt! Röd i ansiktet sätter jag mig längst bak.

Hjärtat bultar. Jag vågar nästan inte andas. Vad skall de tänka om mig då jag ålar och kråmar mig i soffan?

Plötsligt anar jag något. Det är något som sker i rummet. Jag kan känna det i luften. Det är något med den prydliga, eleganta gamla kvinnan som sitter framför mig. Hon är berörd. Trots att hennes kropp inte längre har förutsättning att röra sig obehindrat kan jag se hur hennes inre dansar helt fritt. Tårarna rinner ner för den gamlas kinder, jag hör ljuden som kommer över hennes läppar och jag ser blicken i hennes ögon, den strålar.

Hon griper mina händer och frågar om vi kan se filmen igen och igen och igen...

I det ögonblicket existerade enbart nuet, där film och verklighet knöts ihop. En live performance. Jag kände hur jag fick ta del av något som var

mycket större än jag själv. Jag nuddade nästan det ogripbara. I det ögonblicket fick filmen en djupare mening. Den blev hel. Jag kunde se hur allt knöts ihop. Hur utgångspunkten i mina intervjuer med de gamla knöts ihop med den här kvinnan. Allt blev en helhet. Det handlade inte längre om mig och min konst utan det handlade om oss, de gamla och jag. Vi möttes.

Jag frågade lite senare om hon hade dansat då hon var ung, men det hade hon inte.

*“Vad skall de egentligen tänka?
De undrar säkert om jag är
riktigt klok.”*

Leråker och jag

Jag trampar jord. Barfota. Gräver mig neråt. Jobbar, kämpar. Varför är jorden så hård?

Lera mellan tårna, under naglarna. Blod. Trampar och trampar. Gräver mig neråt.

Ute på en leråker. Barfota. Jag söker närheten till jorden. Jag vill att mina fötter skall få känna det som finns just där jag står, mjukheten, kylan, stenarna. Med skorna på kunde jag ha undvikit blödande tår. Jag skulle ha haft makten att tvinga jorden att forma sig efter min vilja, men det var just det som jag ville undvika. Jag ville även vända på steken och jobba neråt i stället för uppåt, använda mina fötter istället för mina händer. Jag ville veta vad som fanns under ytan och hur det påverkade mig. Låta det som var dolt bli synligt. Kanske är det så att det som är viktigaste här i livet är just sådant som inte syns? Kanske är det så att ytan, det som vi ser, är missvisande? Jag ville leka med den tanken. Iklädd en lång vit sidenklänning påbörjade jag processen. Det som de förbipasserande såg var en vit dröm på en åker. De kunde inte ana att det verkligt viktiga hände nere vid mina fötter. Bilarna kröp sakta förbi, körde flera gånger fram och tillbaka. Endast en herreman vågade komma och fråga vad jag gjorde.

Groparna. Jag gjöt gips i dem. Skulpturerna hämtade jag när de torkat, det vill säga mitt i natten. Jag vågade inte låta dem ligga kvar till morgonen eftersom jag var rädd att de skulle spricka ifall att det blev för många minusgrader. I två dagar jobbade jag ute på åkern, sex timmar ena dagen och sex timmar andra dagen. Skulpturerna putsades och fördes ut på åkern igen för att där bli synliga och upphöjda en stund. De var där ute i en dag. Jag sparade även lite av jorden i en påse.

*Då kommer de, tranorna. Plogar sig fram genom molnen. Fyller
himlen med sång, eller är det skrik?
De är på väg söderut.*

Då ser jag dem, spindlarna. De hänger överallt, svingar sig fram och tillbaka i sina trådar. Det ser nästan ut som om de flyger. Jag ryser. De äcklar mig

Då ser jag det, nätverket. Miljoner tunna spindeltrådar som går från grässtrå till grässtrå. Reflekterar ljuset som laserstrålar. Så vackert! Snabbt fram med kameran, måste fånga ögonblicket. Men just precis då öppnar sig himlen och en störtkur sköljer bort allting. Endast en sekund, sen är allt borta. Men jag har sett. Jag minns.

Ute på en åker igen. Jag söker en djupare förståelse. Jag kände att jag ännu inte hade nått dit jag ville i mitt sökande. Jag bestämde att jag skulle vara ute på en åker i ett dygn. Första helgen i november 2014 flyttade jag ut. Denna gång valde jag en åker där man på 70-talet hade använt DDT som ogräsbekämpning. En åker som ingen odlar idag. Skadad mark. Människan hade i sitt oförstånd våldfört sig på marken och jag ville på ett sätt läka den med min närvaro. Konkret ge den min värme, min kroppsvärme. Jag byggde ett vindskydd av gamla höstörar och en presenning. Till min övernattnings hade jag även med mig sovsäck, liggunderlag och blomkålssoppa. Sen satte jag mig ner, tände en lykta och bara var där.

På något sätt kändes det som om naturen kom mig till mötes, att den förstod vad jag ville med min aktion och att den var tacksam. Jag fick en känsla av att den ville visa mig att vi aldrig kommer att kunna behärska den. Vi måste lära oss att leva med och inte av den. Sen kom en gul katt och ville flytta in med mig.

Efter att dygnet passerat grävde jag bort lite gräs, formade gropar med mina fötter och gjöt gipsskulpturer. Jag sparade även nu jord i en påse.

Kammarmusiken och jag

Mörker. Jag ser dig inte men jag anar dig. Jag känner darrningen i luften. Är även du nervös? Jag hör dina andetag. Jag är inte ensam. Vi gör detta tillsammans. Första tonen ljuder, jag griper den och vi leder varandra igenom performancen.

Rusk, en kammarmusikfestival som gick under namnet "Visual network". Ett möte mellan två starka viljor. Jag hade en klar visuell bild av hur mitt möte med klarinetttisten skulle bli. Med förbundna ögon skulle jag dansa i ljuset av en spotlight. Genom musikerns sätt att spela skulle jag förstå var ljuset var och på det sättet veta var jag skulle dansa. Improvisation från bådas sidor. Det jag inte hade räknat med var att musikern inte ville improvisera helt fritt utan han ville hålla sig till det färdiga stycket, vilket innebar att vårt möte formades inom den ramen. Jag blev väldigt besviken. Jag kände hur min idé höll på att omformas och det skapade en frustration inom mig. Någonstans inom mig viskade Buber med svag röst om ett jag och ett du. Jag ville inte höra, för jag gillade verkligen min idé. Till sist tog ändå nyfikenheten och spänningen över. Jag kunde inte låta bli att möta denne otroligt skicklige musiker. Jag insåg att det var det mötet jag skulle förlora ifall att jag inte vågade släppa taget om min idé.

Till min förvåning och förtjusning möttes vi trots allt. I några sekunder befann vi oss i något slags symbios, där vi levde av varandra. Jag följde musiken och musiken följde mig. En liten stund, sedan var det över. Jag insåg att mötet blev just precis som det skulle bli där och då.

Bildmaterial från Bo Forsanders livestream, Rusk 2014

Min tonårsdotter och jag

Vi flätar håret, min dotter och jag. En gemensam fläta. Trevande försöker vi hitta varandra i en gemensam rörelse, i en gemensam rytm. Allt är tyst. Alla konflikter är lagda åt sidan. Vapenvila. Vi förenas, binds konkret samman. Huvuden så nära varandra, nästan som var vi ett.

Vi väntar. Vi vet inte på vad men vi vet att det kommer att visa sig. Du litar på mig, jag kan känna det. Sakta börjar rörelsen, från sida till sida för vi huvuden. Försiktigt. Känner efter om det är okej för dig. Rörelsen växer, blir kraftigare och kraftigare. Vi drar och sliter. Flätan löser sig mer och mer. Tills den i en suck släpper taget. Vi sitter bredvid varandra, min dotter och jag, inte längre ihop bundna. Du är du och jag är jag. Vi kan gå vidare, men min hårbotten är fortfarande öm.

Ett möte där jag ville ta fasta på relationen, mor och dotter. Vår verklighet består för tillfället av konflikter och slitningar. Mycket smärta, förtvivlan och hopplöshet. Det finns stunder då jag tror att jag skall gå sönder, att vi inte kommer att överleva denna psykiska påfrestning, men då ibland dyker de upp dessa små stunder av ömhet och närhet. Doften av en annan verklighet, ett minne av något som varit och en aning om vad som är på kommande.

Till min glädje gick min dotter frivilligt med på att göra detta projekt tillsammans med mig. Många känslor strömmade igenom oss då vi satt där ihopflätade. Just då i den stunden rådde det en frid emellan oss. Vi var båda väldigt berörda av den påtagliga närhet vi kände för varandra. En närhet som så ofta glöms bort i stridens hetta. Jag kunde inte undgå att tänka på hur åren rullat iväg. Ena dagen baby, den andra dagen med foten i vuxenvärlden. Kanske var denna aktion en symbolisk handling för att klippa navelsträngen för andra gången. Mötas för att gå vidare. Gå vidare bredvid varandra.

Jag letade fram alla foton från när hon var liten. Jag satt där och tittade på dem. Vad har jag gjort med alla dessa år? Har jag tagit dem till vara? Jag kunde ha gjort mer. Det är för sent nu. Jag kände saknaden men även en otrolig stolthet över vem hon är idag. Det gav mig lite perspektiv. Vi kommer att överleva denna tonårsperiod.

Mötet med min dotter blev ett videoverk. Ljudet till videon är från dotterns första speldosa.

Du

Jag

Monster och ängel

Så nära
in under skinnet
Det sliter
Vi skriker

Ett monster i dig
och en ängel i dig
Visste jag det inte förr
vet jag det nu
de bor även i mig

Igår sjöng en speldosa
Idag lånar jag dina skor
Något litet
något stort
i samma fodral

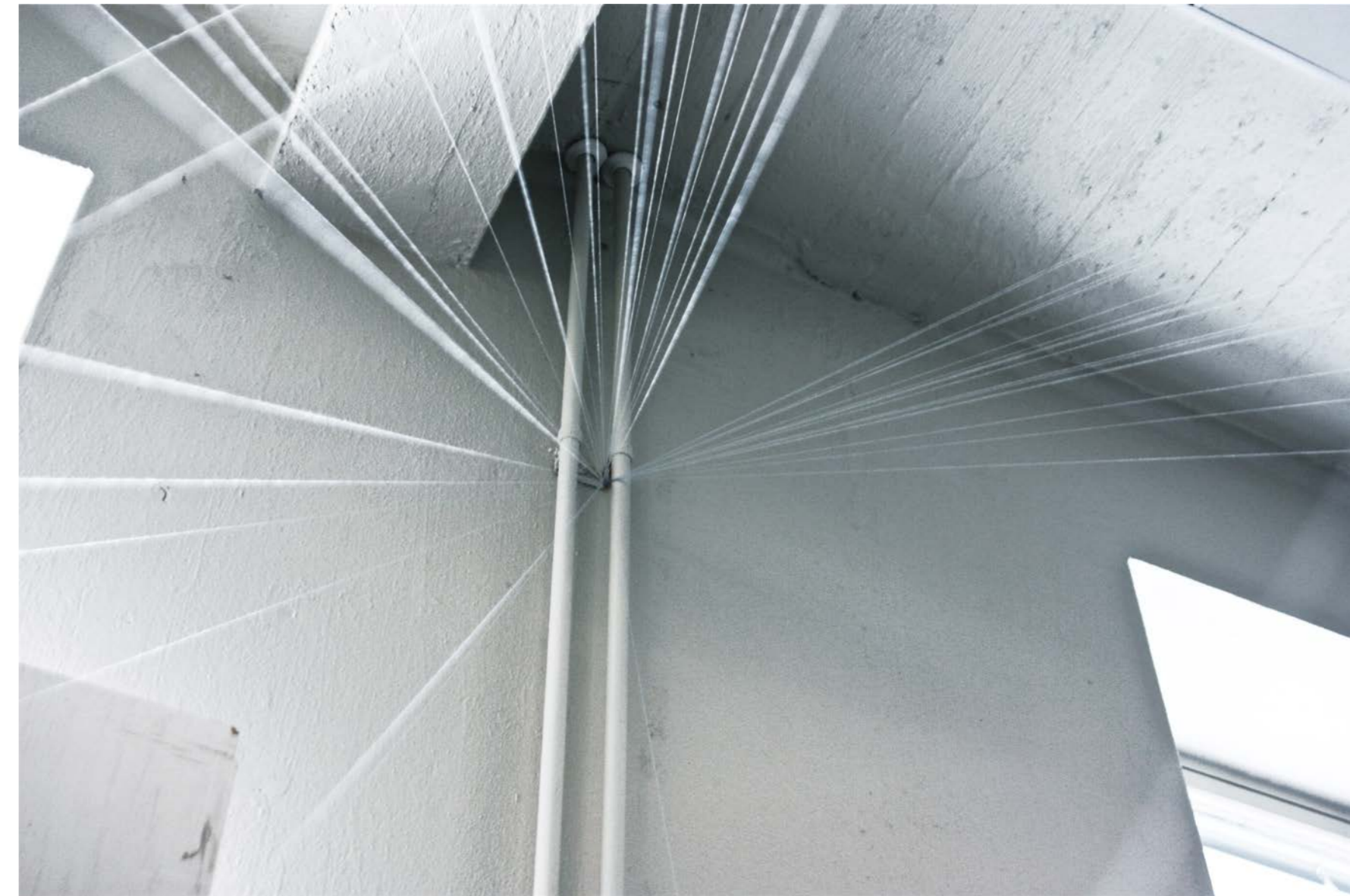
Vi brottas
vi gråter
vi kramas

Älskade dotter
vi kommer att klara det

Nätverket

Mitt examensarbete utgår från ovannämnda möten och skapar ett slags nätverk. Jag har plockat ut det som jag upplever är väsentligt i varje möte eller det som på något sätt har stannat kvar i mitt minne. Av dessa fragment har jag skapat en installation som består av några videor, fotografier, skulpturer, texter och en performance.

Jag börjar ana mönstret som varje möte skapar. Jag ser det i de möten jag gjort i detta arbete och jag ser det i alla de övriga möten som jag erfarit under mina studiecår. Jag ser ett nätverk. Band som förenar dig med mig. Band som går från land till land. Jag inser att detta nätverk är ett resultat av mitt sökande.

Insikten

Detta arbete är en del av en lång process, ett sökande efter den närvaro som finns i ett möte. Det som speciellt har intresserat mig är den växelverkan som uppstår mellan dig och mig. Denna process har många gånger varit en brottningskamp med mig själv. Där kampen bestått i att våga släppa kontrollen om den egna idén, släppa den fri och låta den förändras i mötet. Jag har brottats, kapitulerat och låtit mötet påverka mig. Ibland har det varit lättare, ibland svårare och ibland nästan omöjligt. Kanske är det något av det svåraste som finns att ta itu med sin egen inskränkthet. Processen har framför allt gett mig en större insikt om mig själv, men jag har även fått nudda den där närvaron som jag önskade få erfara. Dessa ögonblick som gör att allt jobb, varje sekund av slit och ångest, inte känns bortkastad. Jag har inte förändrat världen, men jag har förändrats. Handen på hjärtat, är det överhuvudtaget möjligt att förändra någon annan än sig själv? Kanske är det det enda sättet som små droppar av mänsklighet har möjlighet att komma in i vår värld.

Det är speciellt tre saker som jag kommit fram till under arbetsprocessen. För det första att vara fördomsfri. Varje möte är unikt, därför är det viktigt att man går in ett möte utan förutfattade meningar. Våga vara öppen för det som möter dig. En annan viktig aspekt är att ge mötet både tid och rum! För att en växelverkan skall kunna ske mellan dig och mig behövs tålmod. Tålmod att vänta. Det tredje gäller jämlikheten. Erkänn varandra som likvärdiga.

Mitt examensarbete är med andra ord endast en liten del av en större helhet. En helhet som har förändrat mig, påverkat mig och gett mig aningar om i vilken

riktning jag vill fortsätta mitt konstnärskap. Kanske är det så att det egentliga konstverket finns inom mig? Eller kanske finns konstverket i det nätverk som har bildats? Jag har påbörjat en vandring och nått en bit på vägen, nått ett delmål. Några av de möten jag gjort i detta arbete kommer jag fortsätta att jobba med, sätta dem i ett annat sammanhang och låta dem omformas i nya möten. Jordprojektet kommer att leva vidare. Jag kommer att fortsätta att trampa jord. Göra nya gipsskulpturer och samla påsar med jord från nya platser, från olika länder. Musikerprojektet kommer att få en uppföljare men med en annan musiker, där improvisationen blir utgångspunkten. Projektet härflåtan kommer att leva vidare. Jag vill flåta ihop mitt hår med en invandrarens och på så sätt nudda frågor som berör flyktningpolitik, rasism etc.

På kommande är även två nya möten. Det ena är med en kvinna där våra kroppar skapar ljud tillsammans och det andra är med en tecknare. Planen var att båda dessa två möten skulle ha kommit med i detta arbete, men på grund av att vi inte fick våra tidsscheman att gå ihop kommer de att förverkligas i ett senare skede. Jag vill alltså gå vidare i detta med växelverkan och att mötas. Den påtagliga närvaro och den skaparkraft som finns där fascinerar mig. Jag vill låta nya möten ge nya infallsvinklar till nya konstverk. Kanske att jag sen på min åldershöst har hittat det som jag söker. Kanske är det viktigt, kanske inte. Det enda jag vet är att jag vill fortsätta att söka, fortsätta att vara öppen och fortsätta att skapa.

Källförteckning

Buber, M., 1990. Jag och Du. Ludvika: Dualis

Buber, M., 1991. Människan och hennes bildkonst. Ludvika: Dualis

Buber, M., 1997. Distans och relation. Ludvika: Dualis

Tack:

Albert Braun

Göran Torrkulla

Christoffer Sundqvist

Cajsa-Stina Ahlskog

Joakim Finholm

Bo Forsander

Mikael Paananen

Yrkehögskolan Novia
Utbildningen för bildkonst
Köpmansgatan 10
68600 Jakobstad, Finland

www.bildkonst.fi

